

Stockholms kommun

Beslut efter uppföljning för förskoleklass och grundskola

---

efter tillsyn i Hässelbygårdsskolan
belägen i Stockholms kommun

Uppföljning av tillsyn i Hässelbygårdsskolan

Skolinspektionen genomförde under hösten 2018 tillsyn av Stockholms kommun. Den 21 december 2018 fattade Skolinspektionen beslut efter tillsyn för Hässelbygårdsskolan. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på den redovisning av vidtagna åtgärder som Stockholms kommun inkom med den 28 mars 2019 inklusive efterföljande kompletteringar. Uppföljningen bygger också på uppgifter och dokument som inhämtades vid det uppföljande besöket på skolan, den 3 och 4 september 2019, inklusive efterföljande kompletteringar. Vidare bygger uppföljningen på den intervju som genomfördes med rektorn den 1 oktober 2019, inklusive efterföljande kompletteringar.

Sammanfattning av konstaterade brister

Skolinspektionen konstaterar att Stockholms kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

Skolinspektionens ingripande

Arbetsområde	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
2. Extra anpassningar och särskilt stöd		
Eleven ges skyndsamt stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och insatserna utvärderas.	Föreläggande vid vite	2020-08-20
Elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.	Föreläggande vid vite	2020-08-20

Beslut

2019-12-18

3 (27)

Dnr 43-2018:6530

	Elever som är i behov av särskilt stöd ges stöd på det sätt och i den omfattning som utredningen har visat att de behöver.	Föreläggande vid vite	2020-08-20
	När det gäller särskilt stöd följs insatta åtgärder upp och utvärderas.	Föreläggande vid vite	2020-08-20
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling			
	Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.	Föreläggande vid vite	2020-08-20
	Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.	Föreläggande vid vite	2020-08-20

Skolinspektionens bedömningar och datum för när huvudmannen senast ska ha åtgärdat bristerna anges längre fram i detta beslut.

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälp påtalade brister. Det har även framkommit nya brister i samband med uppföljningen. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa samtliga brister.

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Stockholms kommun att vid vite av 2 500 000 kronor senast **den 20 augusti 2020** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Om Stockholms kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet.

Nedan redovisas de åtgärder som Skolinspektionen anser är nödvändiga för att avhjälpa bristerna. Om det är möjligt får bristerna även avhjälpas på annat sätt.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Stockholms kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Eleven ges skyndsamt stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, om eleven riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och insatserna utvärderas. (3 kap. 5 § skollagen; Lgr 11, 2.7 Bedömning och betyg, 2.8 Rektorns ansvar)
- Elevens behov av särskilt stöd utreds skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 7 § skollagen)
- Elever som är i behov av särskilt stöd ges stöd på det sätt och i den omfattning som utredningen har visat att de behöver. (3 kap. 7–12 §§ skollagen; Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)
- När det gäller särskilt stöd följs insatta åtgärder upp och utvärderas. (3 kap. 9 § skollagen)

Åtgärder

Se till att samtliga elever ges extra anpassningar och särskilt stöd i enlighet med författningarna. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen behöver vidta följande åtgärder:

- Se till att rutinerna kring extra anpassningar på skolan revideras så att det blir tydligt för lärare, elevhälsa och annan berörd personal hur arbetet med extra anpassningar ska ske. Detta innefattar även hur extra anpassningar ska följas upp och utvärderas och på vilket sätt elevhälsan ska medverka i arbetet med extra anpassningar.
- Se till att alla lärare, elevhälsan och annan berörd personal i början av vårterminen 2020 är väl förtrogna med skolans rutiner för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. I detta ingår bland annat att genom ytterligare informationsinsatser till berörd personal i början av vårterminen 2020 klargöra skyldigheten att anmäla till rektorn om en elev befaras inte uppnå kunskapskraven trots att stöd getts i form av extra anpassningar. Det ingår också att klargöra skillnaden mellan extra anpassningar och särskilt stöd.
- Se till att berörd personal under vårterminen 2020 har förutsättningar att följa skolans rutiner för extra anpassningar och särskilt stöd.
- Se till att berörd personal under vårterminen 2020 följer skolans rutiner för extra anpassningar och särskilt stöd.
- Se till att dokumentera alla extra anpassningar på ett sådant sätt att uppföljning och utvärdering av insatta åtgärder kan ske systematiskt.
- Se till att information om vilka extra anpassningar elever behöver når all den personal som ska ge de extra anpassningarna.
- Se till att alla lärare, och annan berörd personal, i alla ämnen ger extra anpassningar till de elever som behöver det i den utsträckning som eleverna behöver det.
- Se till att alla lärare, genom samtal med elever och berörd personal, till exempel elevhälsa, följer upp och utvärderar insatta extra anpassningar så att det blir tydligt om de extra anpassningarna är adekvata, om de behöver förändras och/eller om elevens behov av särskilt stöd behöver utredas.
- Se till att alla lärare vid behov får stöd av elevhälsan i arbetet med att ge, följa upp och utvärdera extra anpassningar.
- Se till att rektorn, och/eller av rektorn utsedd person, under första halvan av vårterminen 2020, följer upp och säkerställer att elever ges

extra anpassningar i tillräcklig utsträckning i alla ämnen och av alla lärare. Detta ska ske genom samtal med elever, lärare, elevhälsa och annan berörd personal, samt genom analys av elevers kunskapsresultat och analys av inkomna anmälningar. Uppföljningen enligt ovan ska även omfatta att alla de extra anpassningarna följs upp och utvärderas systematiskt. Detta arbete ska dokumenteras.

- Se till att lärare och/eller elevhälsa skyndsamt genomför utredningar av behov av särskilt stöd och att beslut om åtgärdsprogram eller beslut om att ej utarbeta åtgärdsprogram fattas utan onödigt dröjsmål.
- Se till att de åtgärder som anges i elevers åtgärdsprogram utgår från de behov av särskilt stöd som framkommer i respektive elevs utredning.
- Se till att elevhälsa, lärare och annan berörd personal, ger eleverna det särskilda stöd som utredningen av särskilt stöd visat att eleven behöver.
- Se till att uppföljning och utvärdering av åtgärderna i åtgärdsprogrammet sker i enlighet med vad som beslutats i åtgärdsprogrammet.
- Se till att rektorn, och/eller av rektorn utsedd person, under första halvan av vårterminen 2020, följer upp och säkerställer att samtliga elever i behov av särskilt stöd har en utredning som genomförts skyndsamt. Detta ska ske genom samtal med elever, lärare, elevhälsa och annan berörd personal, samt genom analys av; elevers kunskapsresultat, inkomna anmälningar, dokumenterade utredningar och åtgärdsprogram. Uppföljningen enligt ovan ska även omfatta att eleverna har beslut om åtgärdsprogram som fattats utan onödigt dröjsmål och att åtgärdsprogrammen innehåller de åtgärder som utredningen gällande särskilt stöd visar att eleven behöver. Uppföljningen ska även omfatta att alla elever får det särskilda stöd som de ska ha enligt utredning och åtgärdsprogram och att insatta åtgärder följs upp samt utvärderas enligt vad som beslutats i åtgärdsprogrammet. Detta arbete ska dokumenteras.
- Se till att rektorn ser över bemanningen när det gäller lärare, elevhälsa och övrig personal för att säkerställa att bemanningen är tillräcklig både tidsmässigt och kompetensmässigt, för att elever ska få de extra anpassningar och det särskilda stöd som de har rätt till. Om bemanningen inte täcker behoven, ska huvudmannen se till att rektorn ges förutsättningar att rekrytera eller på annat sätt säkerställa tillräcklig bemanning.
- Se till att rektorn, och/eller av rektorn utsedd person, följer upp enskilda lärares och elevhälsorepresentanters arbete med extra anpassningar och

särskilt stöd. Detta ska ske genom lektionsobservationer, samtal med elever, lärare och elevhälsa. I detta ingår att det vid behov ges stöd, handledning och kompetenshöjande insatser till aktuell personal.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Stockholms kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

Se till att samtliga elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero och att arbetet med att anmäla upplevd kränkande behandling sker enligt författningarna. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen behöver vidta följande åtgärder:

- Se till att all personal i början av vårterminen 2020 har samsyn kring de regler, rutiner och förhållningssätt som skolan har beslutat om för att skapa trygghet och studiero. I detta arbete ingår bland annat att se till att all personal vet om i vilka situationer de ska ingripa och hur detta ska ske.
- Se till att all personal under vårterminen 2020 har förutsättningar att följa de rutiner, regler och förhållningssätt som skolan har beslutat om för att skapa trygghet och studiero.
- Se till att all personal under vårterminen 2020 arbetar i enlighet med de rutiner, regler och förhållningssätt som skolan har beslutat om för att skapa trygghet och studiero.
- Se till att lärare eller annan personal har regelbundna samtal med elever om hur skolmiljön ska utformas för att det ska råda trygghet och studiero.
- Se till att elever, som skolan bedömer behöver någon form av stöd för att skolmiljön ska präglas av trygghet och studiero får adekvat stöd. Detta kan bland annat omfatta sådant stöd som specificeras i avsnittet gällande extra anpassningar och särskilt stöd.
- Se till att åtgärder sätts in för att korridorerna i skolan ska präglas av trygghet.

- Se till att rektorn fortsätter arbetet med att se över organisation och bemanning för att säkerställa att organisationen och bemanningen skapar den trygghet och studiero som eleverna har rätt till. Om bemanningen inte täcker behoven, ska huvudmannen se till att rektor ges förutsättningar att rekrytera eller på annat sätt säkerställa organisation och tillräcklig bemanning.
- Se till att rektorn, och/eller av rektorn utsedd person, under första halvan av vårterminen 2020, följer upp och utvärderar tryggheten och studieron vid skolan, samt vidtar åtgärder utifrån uppföljningen och utvärderingen. Detta ska ske genom lektionsobservationer, samtal med elever och berörd personal samt genom analys av genomförd enkät. Rektorn ska vidare under vårterminen 2020 inom ramen för det beskrivna arbetet följa upp hur de åtgärder som vidtas i arbetet för att skapa trygghet och studiero fungerar och ta ställning till om andra, eller kompletterande åtgärder behöver vidtas.
- Se till att rektorn, och/eller av rektorn utsedd person, följer upp enskilda lärares arbete med att skapa trygghet och studiero. Detta ska ske genom lektionsobservationer och samtal med elever, lärare och annan personal. I detta ingår att lärare vid behov får stöd, handledning och kompetenshöjande insatser. I detta ingår även att följa upp och vid behov vidta åtgärder avseende lärares ledarskap i klassrummet.
- Se till att personal som får kännedom om att en elev anser sig utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn. I detta ingår att rektorn fortsätter det arbete som påbörjats när det gäller implementering av rutinerna avseende personalens skyldighet att anmäla till rektorn och avseende tydliggörande av vad som ska anmälas, vem som ska göra detta och hur det ska ske. I detta ingår även att skapa förutsättningar för att anmälan ska kunna ske, samt att följa upp att anmälan sker.

Motivering till föreläggande vid vite

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga brister i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd vid Hässelbygårdsskolan, liksom i tryggheten och studieron samt i arbetet med att motverka kränkande behandling. Nedan motiveras respektive brist var för sig.

Extra anpassningar

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med extra anpassningar. Av utredningen framgår att extra anpassningar inte ges till alla elever som är i behov av det och inte i den omfattning som behövs. Det framgår att det varierar mellan lärare och ämnen i vilken utsträckning extra anpassningar ges. Som skäl till att elever inte får extra anpassningar i tillräcklig omfattning anges bland annat tidsbrist hos lärare och att lärare ibland inte vet vilka extra anpassningar som elever ska ha. Av utredningen framgår att ansvaret för att ge extra anpassningar, samt för att följa upp och utvärdera dessa, ligger på lärarna. Det framgår vidare att det saknas effektiva rutiner och systematik för arbetet med extra anpassningar. Som exempel på detta framgår att de extra anpassningar som ges till elever inte alltid följs upp och utvärderas så att det blir tydligt om de insatta extra anpassningarna är tillräckliga för eleven. Av utredningen framgår också att rektorn inte följer upp lärarnas arbete med extra anpassningar.

Rättsliga utgångspunkter

I skollagen anges bland annat följande. Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, och inte annat följer av 3 kap. 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Enligt läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet har rektorn ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver.

Av Skolverkets allmänna råd med kommentarer för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (SKOLFS 2014:40) s. 23 framgår bland annat att det är viktigt att rektorn ser till att den specialpedagogiska kompetensen tas tillvara i arbetet med att identifiera och anpassa den pedagogiska verksamheten efter olika elevers behov. Även andra yrkesgrupper inom elevhälsan kan bidra med betydelsefulla perspektiv och kunskaper. Det är centralt att dessa kompetenser involveras i ett tidigt skede i arbetet med extra anpassningar. På så sätt kan de stödinsatser som sätts in bli adekvata.

Skolinspektionens utredning gällande extra anpassningar

Av intervju med rektorn och representanter för elevhälsan framgår att arbetet med extra anpassningar inte fungerar hos alla lärare och att rektorn inte följer upp arbetet för att säkerställa att eleverna får det de har rätt till. Rektorn uppger vid intervju att ansvaret för de extra anpassningarna ligger på lärarna och på arbetslaget. Rektorn uppger att det ofta, men inte alltid, går fort att få extra anpassningar på plats. På frågan kring vilken säkerhetsmekanism som finns för att elever under en lång period inte ska kunna vara utan extra anpassningar fast att behovet finns, svarar rektorn att detta på sätt och vis görs genom arbetslagens månadsvisa elevuppföljning. Rektorn uppger dock att detta är ett sårbart system. Om läraren inte förstår att hen ska sätta in extra anpassningar, så är detta ju tyvärr samma lärare som en gång i månaden förväntas göra bedömningen av hur eleven ligger till kunskapsmässigt. Kunskapen kring dessa två områden hänger ju ofta ihop. Rektorn uppger vidare att hans samlade bild är att skolan har ett framgångsrikt arbete med att utveckla undervisningen för att öka elevernas kunskapsresultat, men att det finns undantag där lärares arbete med extra anpassningar inte fungerar. Rektorn uppger att han inte har någon statistik över de extra anpassningar som genomförs eller vad dessa ger för resultat, då detta arbete ligger på lärarna. Fem representanter för elevhälsan uppger att en del lärare ger eleverna de extra anpassningar som eleverna ska ha, medan andra lärare inte gör det. Två representanter uppger att det är olika hur bra lärarna är på att hålla koll på vilka extra anpassningar eleverna ska ha. En representant säger att för de elever som respektive specialpedagog/speciallärare jobbar mot, ser specialpedagogen/specialläraren till att eleven får de extra anpassningar som eleven ska ha. De elever som specialpedagog/speciallärare inte jobbar mot håller de däremot inte koll på. En representant för elevhälsan uppger att hen ibland får påminna vissa lärare om att ge eleverna de extra anpassningar som eleverna ska ha, exempelvis talsyntes.

Även av intervju med lärare framgår att det finns brister i arbetet med extra anpassningar, bland annat framgår att elever inte får extra anpassningar i den omfattning de behöver och att extra anpassningar ges i låg utsträckning i ett

visst ämne. Fem lärare uppger att de ser ett större behov av extra anpassningar för eleverna än vad de som lärare har möjlighet att ge. Lärarna uppger att det finns elever som är i behov av extra anpassningar i form av exempelvis tid med speciallärare, men att speciallärarna inte har tid. De fem lärarna uppger vidare att extra anpassningar inte genomförs i den utsträckningen som det behövs. En lärare som undervisar i ett visst ämne uppger att i det ämnet görs det inte så mycket extra anpassningar. Läraren uppger vidare att alla elever som behöver extra anpassningar i aktuellt ämne inte får de extra anpassningar som de behöver. Två lärare uppger att det är många elever i klasserna och att läraren därför inte hinner fram till alla elever som är i behov av extra anpassningar. Det gör att elevers extra anpassningar inte blir av. Vissa anpassningar fungerar att göra men andra som till exempel kräver mer tid blir inte av, de elever som behöver få extra genomgångar och förklaringar får till exempel inte det. En lärare säger att det finns risk för att elever inte får de extra anpassningar som de behöver. Det kan exempelvis vara så att en lärare inte vet vilka extra anpassningar som ska göras för eleverna. Det kan även vara så att en extra anpassning inte fungerar i den lärarens ämne. En annan lärare säger att det blivit svårare att göra extra anpassningar för eleverna. Tidigare fanns resurspersoner som kunde stötta upp läraren. Exempelvis kunde läraren då dela upp elevgruppen så att läraren kunde genomföra extra anpassningar som till exempel extra genomgångar. Idag finns inte den möjligheten och det gör att alla elever inte får de extra anpassningar som de har behov av. Två andra lärare uppger att det är många elever som behöver extra anpassningar och att alla dessa elever idag inte får de extra anpassningar som de behöver.

Av intervjuer med rektorn och representanter för elevhälsan framkommer att ansvaret för att följa upp och utvärdera extra anpassningar ligger på lärarna och att det varierar mellan arbetslagen hur väl arbetet fungerar. Rektorn och representanter för elevhälsan uppger att de extra anpassningarna inte alltid följs upp och utvärderas. Rektorn uppger att ansvaret för att följa upp elevers extra anpassningar ligger på arbetslaget och att han utgår från att alla arbetslag sköter det. På frågan om hur det fungerar med utvärderingarna av elevernas extra anpassningar svarar rektorn dock att "det är både och". Rektorn uppger vidare att han inte har någon statistik över de extra anpassningar som genomförs eller vad dessa ger för resultat, då detta ligger på lärarna. En representant för elevhälsan uppger att det fungerar olika bra i olika arbetslag med utvärdering av de extra anpassningarna. En annan av elevhälsans representanter uppger att det bara är på initiativ av lärarna som elevhälsan deltar i utvärderingen av extra anpassningar, extra anpassningar är lärarnas ansvar, det har inte elevhälsan fått som uppdrag.

Även av intervjuer med lärare framkommer att extra anpassningar inte alltid följs upp och utvärderas, som orsak till detta anges bland annat tidsbrist.

Vidare framgår att det saknas effektiva rutiner och systematik i arbetet vilket försvårar arbetet. Lärare uppger att de extra anpassningarna inte alltid följs upp och utvärderas och att detta bland annat beror på tidsbrist, bristande rutiner och systematik. Tre lärare säger att det är svårt att veta när det är dags att följa upp de extra anpassningarna och att det därför glöms bort. Två lärare säger att de skulle behöva få frågan, hur blev det med den där extra anpassningen? En annan lärare instämmer och tillägger att ibland kan gamla anpassningar ligga kvar och inte bli uppdaterade som de ska i skolans digitala system. Ytterligare en lärare uppger att skolan måste bli bättre på att följa upp de extra anpassningar som lärare lagt in i skolans digitala system. Hen uppger vidare att det nu inte finns förutsättningar för mentorer och ämneslärare att följa upp om elevernas extra anpassningar gör nytta för eleverna. Hen uppger också att det inte heller går att följa upp om eleverna verkligen får de extra anpassningar de ska ha. Läraren uppger vidare att hen idag inte kan följa hur det går för hens mentorselever kunskapsmässigt och att hen inte heller kan se om mentorseleverna får de extra anpassningar eleven ska få i de olika ämnena, det finns ingen systematik på skolan som möjliggör detta. Två lärare uppger att det är så många elever som behöver extra anpassningar, så när det är dags för utvärdering tar utvärderingen för varje elev lång tid, och då är det lätt att lärarna fastnar i utvärderingarna för de första eleverna. De två lärarna uppger att de inte hinner med att utvärdera alla elevers extra anpassningar. En annan lärare säger att vissa anpassningar inte går att följa upp under lektioner, utan för att kunna följa upp dessa måste läraren ha möjlighet att avsätta tid.

Särskilt stöd

Skolinspektionens bedömning

I beslut den 21 december 2018 (dnr 43-2018:6530) bedömde Skolinspektionen att det fanns brister i Hässelbygårdsskolans arbete med särskilt stöd. Vid tillsynen framkom att skolan inte skyndsamt utredde elevers behov av särskilt stöd i enlighet med författningarna. Det framkom också att det fanns otydligheter kring lärares anmälan till elevhälsan om det befarades att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås trots extra anpassningar. Utredningen visade även att det inte fanns tydliga rutiner för arbetet med särskilt stöd på skolan. Stockholms kommun förelades i beslutet att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna samt att redovisa vilka åtgärder som vidtagits till Skolinspektionen senast den 1 april 2019.

Skolinspektionen bedömer att det fortfarande finns brister i arbetet med särskilt stöd vid skolan. Huvudmannen har visserligen vidtagit åtgärder för att rätta till bristerna i verksamheten. Huvudmannen har exempelvis sett över rutinerna för beslutskedja och dokumentation i det digitala verktyget samt förtydligat de

interna rutinerna för alla lärare. Vid tillsynen har det emellertid framkommit att det även fortsatt finns brister i arbetet med särskilt stöd. Skolinspektionens utredning visar att personalens anmälningar till rektorn, när det kan befaras att en elev som ges extra anpassningar ändå inte kommer nå de mål som minst ska uppnås, inte alltid sker i enlighet med författningarna och att utredningar av behov av särskilt stöd inte alltid sker skyndsamt. Visserligen finns det rutiner för arbetet med särskilt stöd på skolan, men dessa följs inte alltid av personalen, till exempel när det gäller anmälan till elevhälsan och elevhälsans återkoppling kring elever till lärare.

Vid Skolinspektionens tillsyn har även nya brister i skolans arbete med särskilt stöd framkommit. Av utredningen framgår att alla elever som är i behov av särskilt stöd inte ges detta på det sätt och i den omfattning som det behövs. Det framkommer även att åtgärderna i elevers åtgärdsprogram inte alltid motsvarar de behov som framgår av elevens pedagogiska utredning utan istället vad skolan kan erbjuda för stöd. Det framkommer också att skolan inte sätter in särskilt stöd i alla ämnen där den pedagogiska utredningen visar att eleverna har sådana behov. Vidare framgår av Skolinspektionens utredning att utvärdering och uppföljning av åtgärdsprogram inte alltid genomförs i enlighet med författningarna. Det framkommer bland annat att det kan ta tid innan uppföljning och utvärdering sker och även att processen därefter kan dra ut på tiden.

Rättsliga utgångspunkter

I skollagen anges bland annat följande. Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt.

Vidare följer av skollagen att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. Vidare framgår att för en elev i grundskolan ska det särskilda

stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det framgår även i 2 kap. 25 § skollagen att det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I skollagen anges också att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till istället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Enligt läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet har rektorn ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver.

Av förarbetena till skollagen framgår att bestämmelserna om särskilt stöd ställer krav på att det finns rutiner för hur personalen ska rapportera till rektor när det blir aktuellt att bedöma om en elev är i behov av särskilt stöd. Vidare anges i förarbetena att det är naturligt att den lärare som närmast har ansvar för elevens undervisning och annan berörd personal, medverkar i utredningen. Det är väsentligt att det finns lokalt utformade rutiner för rektors samråd med elevhälsopersonalen (prop. 2009/10:165 s. 290-291).

Av Skolverkets allmänna råd med kommentarer för arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (SKOLFS 2014:40) s. 23 framgår bland annat att det är viktigt att rektorn ser till att den specialpedagogiska kompetensen tas tillvara i arbetet med att identifiera och anpassa den pedagogiska verksamheten efter olika elevers behov. Även andra yrkesgrupper inom elevhälsan kan bidra med betydelsefulla perspektiv och kunskaper. På så sätt kan de stödinsatser som sätts in bli adekvata.

Skolinspektionens utredning gällande utredning av elevers behov av särskilt stöd

Av den redovisning över vidtagna åtgärder som huvudmannen inkommit med kring hur rektorn ska se till att lärare anmäler till elevhälsan framgår bland annat att elevhälsan sett över rutiner gällande beslutskedjan samt dokumentation i huvudmannens nya digitala verktyg. Det framgår vidare att skolans interna rutiner förtydligats för samtliga lärare och att rutinerna ska vidmakthållas genom att återkommande påminna personalen.

Av intervju med rektorn och representanter för elevhälsan framkommer emellertid att det fortfarande finns personal på skolan som inte anmäler till elevhälsan när det kan befaras att en elev trots extra anpassningar inte kommer nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Vid intervju med skolans rektor berättar han att han inte vidtagit några åtgärder på generell nivå för att säkerställa att lärarna anmäler om extra anpassningar inte fungerar. Rektorn säger också att betygskatalogerna för eleverna som gick i årskurs 6, 7 och 8 vårterminen 2019 visar på att det är uppenbart att lärarna inte anmäler elevernas behov av stöd i tid. Rektorn uppger vidare att det "tickat på" för många elever, att lärare inte ansökt till elevhälsan om särskilt stöd till de elever som behöver det. Rektorn säger även att han tror att när man som lärare ser hela bilden och mängden av elever som är i behov av särskilt stöd så gallrar man som lärare ut de elever som har störst behov av stöd. Rektorn uppger att alla elever som eventuellt behöver särskilt stöd inte anmäls. I en kommentar till Skolinspektionens protokoll från tillsynsbesöket anger rektorn att skolans rutin säger att lärare ska anmäla till elevhälsan, att de flesta lärare anmäler enligt rutinerna, men att det förekommer att det inte sker enligt instruktion. Vid intervju med skolans elevhälsa framgår att det inte är så många elever som anmäls till elevhälsan som det borde vara och att detta bland annat leder till att dessa elever inte får en pedagogisk utredning.

Även av intervju med lärare framgår att anmälan till elevhälsan inte alltid sker trots att behov finns och att utredningar av behov av särskilt stöd inte alltid sker skyndsamt. Vid intervju med lärare uppges att det finns elever på skolan som är i behov av särskilt stöd men som inte anmäls till elevhälsan. Vid intervju med en grupp lärare från årskurserna 4-6 uppger samtliga närvarande att elevernas behov av särskilt stöd inte utreds skyndsamt när skolan ser att extra anpassningar inte räcker för att eleven ska nå kunskapskraven. Lärarna uppger också att de extra anpassningarna kan pågå i flera år och att elevens behov av särskilt stöd inte utreds skyndsamt. En av lärarna säger att hen upplever brister i förtroende från elevhälsan kring att läraren kan avgöra att nästa steg behövs när läraren ser att extra anpassningar inte är tillräckliga. En annan lärare beskriver att elevernas vårdnadshavare inte kräver så mycket av skolan och att detta märks både på om det blir en utredning och på hur fort den i så fall genomförs. Läraren säger också att för de elever som har mer aktiva föräldrar går det fortare. En lärare uppger att det behövs mer insatser på skolan kring alla områden som Skolinspektionen kritiserat skolan för, skolan gör inte tillräckligt. Vid intervju med lärare för årskurserna 1-3 säger två av lärarna att när de provat extra anpassningar i 6-8 veckor och detta inte hjälpt så anmäls eleven till elevhälsan i enlighet med skolans rutin. Lärarna uppger vidare att elevhälsan då säger att de ska ta upp eleven, men sedan stannar processen av. Lärarna uppger att det svar som lärarna får från elevhälsan till varför processen

stannar av och till varför det inte händer något kring eleverna är att elevhälsan har så många elever som de behöver ta upp. Lärarna uppger vidare att de inte får någon ytterligare återkoppling från elevhälsan kring de elever som anmälts till elevhälsan. De två lärarna uppger att det tar olika lång tid för olika elevers pedagogiska utredningar, mellan två veckor och ett år. Lärare ger i intervju exempel på elever där utredning om eventuellt behov av stöd inte skett skyndsamt. Vid intervju med en lärare i ett visst ämne och rektorn, samt av betygskataloger för läsåret 2018/19, framgår vidare att flera elever i en viss årskurs har haft streck eller F i ett aktuellt ämne åtminstone två terminer i rad och att ämnesläraren i slutet av 2018 har anmält dessa elever vidare för eventuella behov av särskilt stöd. Vidare framgår att vid intervjutillfället, ungefär tio månader senare, har endast två av eleverna åtgärdsprogram och för ytterligare några av eleverna har det först nyligen bestämts att en utredning av behov av särskilt stöd ska påbörjas.

Samtidigt indikerar skolans betygskataloger att det finns ett stort behov av extra anpassningar och särskilt stöd vid skolan. Av skolans betygskataloger från vårterminen 2019 framkommer att drygt 70 av 150 elever i årskurserna 6-8 haft streck eller F i ett och samma ämne i minst två terminer i rad. Enligt skriftligt material inskickat från rektorn har det genomförts pedagogiska utredningar eller upprättats åtgärdsprogram för 14 av de 70 eleverna.

Av utredningen framkommer också att de rutiner som finns för arbetet med särskilt stöd inte alltid följs av personal på skolan, till exempel när det gäller anmälan till elevhälsan vilket framgår ovan, men även när det gäller elevhälsans återkoppling till lärare. Av den redovisning av vidtagna åtgärder som huvudmannen inkommit med framgår att elevhälsan på skolan sett över och förtydligat rutinerna för arbetet med särskilt stöd och att detta diskuterats i arbetslagen. Det framgår vidare att skolan under vårterminen 2019 utvärderat rutinerna via en enkät med lärarna. På påståendet "Jag tycker att processen för elever i behov av särskilt stöd är tydlig" svarade 51,3 procent av lärarna som deltog i enkäten nej. I intervju uppger rektorn att rutinen nu ytterligare förtydligats och att tid för detta lades in i början av höstterminen 2019. Rektorn uppger vidare vid intervju i oktober 2019 att det finns en kvardröjande osäkerhet kring hur läraren ska göra och att arbetslagsledarna nu ska klargöra processen för lärarna. Rektorn uppger att det visat sig att lärare saknat återkoppling från elevhälsan kring de ärenden de anmält till elevhälsan, vilket han nu uppger är åtgärdat. Rektorn uppger att återkoppling nu sker till arbetslaget, utifrån att rektorn fattat beslut om detta i början av höstterminen. Rektorn uppger vidare att skillnaden mellan vad som är extra anpassningar och särskilt stöd inte är glasklar för alla. Rektorn uppger att lärare kan leva kvar i en bild av att lärarens roll handlar om lärarens planerade undervisning och att allt annat som ligger utanför ska utföras av någon annan. Under

uppföljningsbesöket i början av september 2019 genomförde Skolinspektionen tre intervjuer med olika lärargrupper, en lärargrupp från varje stadie. I alla tre intervjuer framkom att lärare saknade återkoppling från elevhälsan kring olika delar i skolans arbete med särskilt stöd. Exempel som lyftes fram var exempelvis att lärare inte får återkoppling kring om elever som de anmält är i behov av stöd tagits upp på elevhälsans möten eller ej, samt om det beslutats om åtgärdsprogram eller inte för elever. Som ett exempel nämner lärare i en intervju att de anmält en elevs behov av särskilt stöd till elevhälsan, men att de trots påminnelser fortfarande hösten 2019 inte vet vad som händer kring eleven. När Skolinspektionen visar aktuell elevs pedagogiska utredning för rektorn där den senaste noteringen i elevdokumentationen är från februari 2019, säger rektorn att detta är ett exempel på bristande återkoppling från elevhälsan till lärarna.

Skolinspektionens utredning gällande skolans arbete med att ge särskilt stöd

Av intervju med rektorn och representanter för elevhälsan framgår att åtgärderna i elevers åtgärdsprogram inte alltid motsvarar de behov som framgår av elevens pedagogiska utredning utan istället utgår från vad skolan kan erbjuda för stöd. Det framgår vidare att skolan inte sätter in särskilt stöd i alla ämnen där den pedagogiska utredningen visar att eleverna har sådana behov. Rektorn och representanter för elevhälsan uppger i intervju att åtgärder i elevernas åtgärdsprogram formuleras utifrån möjliga åtgärder och inte utifrån elevernas faktiska behov. På frågan om det finns exempel på när den pedagogiska utredningen visat ett behov av särskilt stöd för eleven men som sedan inte finns med som åtgärder i åtgärdsprogrammet, svarar rektorn att det finns sådana exempel. Rektorn uppger att för de elever som har en svår social problematik och stort behov av vuxennärvaro, där har det inte funnits kompetens att hantera situationen mer än torftigt. Då har åtgärdsprogrammet enbart syftat till att skapa ett enskilt sammanhang för eleven. Rektorn uppger vidare att det också finns mindre uppenbara exempel på när åtgärderna i åtgärdsprogrammet inte svarar mot den pedagogiska utredningen. Rektorn uppger att vid upprättandet av åtgärdsprogram är strävan att formulera åtgärder utifrån elevens behov, men att skolan bara kan genomföra de åtgärder som är möjliga. Rektorn uppger även att eleverna generellt får det stöd som de ska ha enligt åtgärdsprogrammen, undantag kan vara vid sjukdom. Fyra representanter för elevhälsan uppger att eleverna får det stöd som de enligt åtgärdsprogrammen ska få. De fyra representanterna uppger vidare att det särskilda stöd som det står i elevernas åtgärdsprogram att de ska få inte alltid motsvarar det behov av särskilt stöd som det framkommit i elevens pedagogiska utredning. En representant uppger att vilket stöd som skrivs in i åtgärdsprogrammet beror på vad det finns för lärare att tillgå, till exempel kan inte en obehörig lärare ge särskilt stöd i matematik, så om det inte finns någon

lärare tillgänglig för att ge särskilt stöd i matematik så kan inte särskilt stöd i matematik skrivas in i åtgärdsprogrammet. "Vi är de specialpedagoger vi är", säger en annan representant. En representant uppger att det finns elever där den pedagogiska utredningen visar på behov av undervisning i ett mindre sammanhang. Representanten uppger att skolans så kallade Flexgrupp innebär undervisning i ett mindre sammanhang, men behovet av undervisning i ett mindre sammanhang på skolan är större än antalet platser i Flexgruppen. På frågan om eleverna får särskilt stöd i alla de ämnen där de behöver det svarar tre av elevhälsans representanter nej och uppger att det är för att det inte finns Flexgrupp i alla ämnen. Det görs ofta en bedömning att det är svenska som är viktigast. Det kan vara så att eleven får stöd i ett ämne men att eleven inte når kunskapskraven i flera ämnen. En annan representant uppger att svenska, engelska och matematik är i fokus för det särskilda stödet, men att specialpedagog/speciellärare också kan hjälpa till med SO och NO. På frågan om representanterna för elevhälsan skulle säga att eleverna som har F i flera ämnen får stöd i form av ett helhetsgrepp för elevens hela skolsituation svarar en representant att detta sker i de fall som en pedagogisk utredning gjorts, men att alla elever inte får en pedagogisk utredning då de inte anmäls till elevhälsan.

Även vid intervju med lärare framgår att elever inte alltid ges särskilt stöd utifrån vilka behov de har utan istället utifrån vad skolan kan erbjuda för stöd. I intervju namnger en lärare en elev som får stöd till och från och uppger att stödet inte ges utifrån elevens behov utan utifrån skolans resurser. En annan lärare uppger att utvärderingen av det särskilda stödet för en elev som hen arbetar med visar att eleven skulle behöva mer särskilt stöd än det som skolan har möjlighet att erbjuda eleven. Läraren uppger vidare att det som gör att eleven inte kan få det särskilda stöd som utvärderingen visar att hen behöver är att speciellärarnas tid inte räcker till. En tredje lärare säger att elever med åtgärdsprogram ibland får det stödet de enligt åtgärdsprogrammet ska ha och ibland inte. Att eleverna inte får de stöd som de enligt åtgärdsprogrammen ska ha kan enligt läraren bero på att personal slutar och att elever då faller mellan stolarna. Det kan även bero på att det görs omstruktureringar i organisationen. En fjärde lärare uppger att det kan ta lång tid för eleven att få det särskilda stöd som eleven behöver om det exempelvis inte finns plats i Flexgruppen.

Vidare framkommer det av Skolinspektionens utredning att uppföljning och utvärdering av åtgärderna i åtgärdsprogrammen inte alltid genomförs i enlighet med författningarna. Bland annat framgår att det kan ta tid innan uppföljning och utvärdering sker. Av Skolinspektionens granskning av exempel på åtgärdsprogram från skolan framgår att de åtgärder som anges i åtgärdsprogrammen inte alltid följs upp och utvärderas enligt de datum som framgår av åtgärdsprogrammen. I intervju uppger rektorn att han ser att det på

skolan finns ärenden som ligger och "skvalpar" som till exempel utvärdering av åtgärdsprogram. Rektorn och representant för elevhälsan uppger att åtgärdsprogrammen utvärderas av speciallärare/specialpedagog tillsammans med lärare och att detta sedan återkopplas till rektorn. En representant uppger dock att det kan lång tid, så mycket som ett halvår, innan specialpedagog/speciallärare får återkoppling från rektorn kring hur de ska gå vidare utifrån utvärderingen av vissa specialpedagogiska insatser, under denna tid måste specialpedagog/speciallärare trots allt jobba vidare med eleverna. Representanten uppger vidare att utvärderingen av det särskilda stödet på skolan inte fungerar. En annan representant uppger att det har pratats på skolan om att skolan måste bli bättre på att utvärdera de specialpedagogiska insatser som görs för olika elever. En tredje representant uppger att utvärdering av särskilt stöd inte fungerar, men att det till viss del fungerar bättre på lågstadiet, där det är resurspersoner inblandade på heltid.

Trygghet och studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionens bedömning

I beslut den 21 december 2018 (dnr 43-2018:6530) bedömde Skolinspektionen att det fanns brister i Hässelbygårdsskolans arbete med att tillförsäkra alla elever en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero och i arbetet med att anmäla elevers upplevelse av kränkande behandling till rektorn. Vid tillsynen framkom att alla elever inte upplevde sig trygga och att skolan inte i tillräcklig utsträckning arbetade med att elevernas skolmiljö skulle präglas av trygghet. Det framkom vidare att studieron varierade betydligt mellan olika klasser och att det fanns elever på skolan som upplevde studieron som så bristande att den påverkade deras möjlighet till att koncentrera sig på lektionerna. Vid tillsynen framkom även att elevers upplevelse av kränkande behandling inte alltid anmälades till rektorn. Stockholms kommun förelades i beslutet att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna samt att redovisa åtgärderna senast den 1 april 2019.

Skolinspektionens bedömning är att det fortfarande finns brister i arbetet med att utforma utbildningen så att alla elever vid Hässelbygårdsskolan tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero och i arbetet med att motverka kränkande behandling.

Av utredningen i ärendet framgår att åtgärder visserligen har vidtagits för att skapa trygghet och studiero samt för att all personal ska anmäla alla elevers upplevelse av kränkande behandling till rektorn. Det framgår till exempel att skolan har aktualiserat trivselregler och konsekvenstrappa för all personal och att särskilt fokus i arbetet har lagts på att personal skall ingripa vid olämpligt

språkbruk och skojbråk. Det framgår också att skolan förtydligat den gemensamma lektionsstrukturen och att skolledningen påmint all personal om lagstiftning och interna rutiner kring anmälan om kränkande behandling.

Skolinspektionens tillsyn visar dock att skolmiljön fortfarande inte präglas av trygghet. Av utredningen framgår att elever på skolan upplever sig otrygga och att det som skapar otrygghet bland annat är mobbning, konflikter och slagsmål. Vidare framgår att det finns gäng av elever som skapar en otrygg miljö för andra elever i korridorerna och att det varierar om personal ingriper i otrygga situationer eller inte. Elever beskriver exempelvis hur en del personal inte låtsas se de bråk som sker, att personal inte tar bråk på allvar och att personal säger att det som sker inte är deras ansvar.

Skolinspektionens tillsyn visar även det är bristande studiero på en del av skolans lektioner. Det som stör studieron är exempelvis elever som kommer sent, elever som skriker, pratar eller dansar. Det är också elever från andra klasser som kommer in i klassrummen. Det framgår att elever har svårt att koncentrera sig på skolarbetet. Skolinspektionens tillsyn visar visserligen att skolan har vidtagit åtgärder för att förbättra tryggheten och studieron men också att dessa åtgärder inte gett tillräckligt resultat.

Skolinspektionens utredning visar vidare att elevers upplevelser av kränkande behandling inte alltid anmäls till rektorn. Att uppgifter om kränkande behandling inte anmäls till rektorn innebär att inte heller huvudmannen får kännedom om den kränkande behandling som sker på skolan, och medför en risk för att omständigheterna kring de upplevda kränkningarna inte utreds och, i förekommande fall, att tillräckliga åtgärder inte vidtas för att förhindra att elever utsätts för kränkande behandling i framtiden.

En av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Skolinspektionen understryker därför att det är av stor vikt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero för att stödja elevernas kunskapsutveckling.

Rättsliga utgångspunkter

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I förarbetena till bestämmelserna anges bland annat att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö (prop. 2009/10:165 s. 319).

Enligt skollagen är lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. Enligt skollagen är en rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionens utredning gällande trygghet

Av utredningen framgår att åtgärder har vidtagits för att förbättra tryggheten men att elever enligt genomförd brukarenkät fortfarande känner sig otrygga och upplever att personal inte ingriper. Av huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder samt av intervju med rektor framgår bland annat att skolan aktualiserat trivselregler och konsekvenstrappa för all personal. Särskilt fokus har lagts på att personal skall ingripa vid olämpligt språkbruk och skojbråk, samt att all personal ska ta ansvar för gemensamma rutiner såsom exempelvis rastvakt. Det framgår vidare att skolan inlett ett arbete med att skapa möjligheter för elever att ha meningsfulla aktiviteter på raster och att skolan fördubblat rastvaktstiden. Av huvudmannens redovisning framgår att resultatet av åtgärderna ska utvärderas löpande genom samtal med elevrådet samt genom stadens brukarundersökning och genom skolans egen trygghetsenkät. Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök har skolan genomfört stadens brukarundersökning (vårterminen 2019). Av resultaten från brukarundersökning framgår bland annat att andelen elever för årskurs 8 som angett ett positivt svar på påståendena *Jag känner mig trygg i skolan* och *De vuxna reagerar på om någon är eller har varit elak mot en elev* är markant lägre våren 2019 (43 respektive 15 procent) än våren 2017 (83 respektive 61 procent) och 2018 (72 respektive 30 procent). Den genomsnittliga andelen elever i kommunen, för årskurs 8, som angav ett positivt svar på påståendena 2019 var 75 respektive 49 procent.

Även av intervjuer med elevhälsan, lärare och elever framkommer att elever känner sig otrygga i skolan. En representant för elevhälsan säger att det inte är jättebra för alla elever med tryggheten. Periodvis sker konflikter och mobbning. Hen vet att det finns otrygga elever på skolan. När hen går i korridorerna ser hen det. Det är låtsasbråk och kränkningar. Av intervju med elevhälsan framkommer vidare att korridorerna är otrygga för elever som inte är med i något gäng, samt att det sker mycket konflikter på skolan. En representant för elevhälsan säger att eleverna kan ha ökad frånvaro på grund av otrygghet och att upplevelsen av otrygghet påverkar eleverna negativt. Även av intervjuer

med elever framgår att det fortfarande finns otrygga elever på skolan. Elever ger flera exempel på sådant som gör eleverna otrygga, bland annat bråk, fejkade slagsmål som ibland blir till riktiga slagsmål, grupperingar av elever som säger taskiga saker till andra elever och elever som springer i korridorerna, slåss och kastar blöta papper. Även av intervjuer med lärare framgår att det finns elever som känner sig otrygga. En lärare uppger till exempel att i hans klass så känner sig eleverna inte trygga, då det finns en elev i skolan som hotar dem. Eleverna i klassen känner sig rädda. Rektorn uppger i intervju att tryggheten i stort sett är bra men att det händer saker för vissa elever. Det kan bland annat handla om barn som av olika orsaker i grunden är otrygga, och agerar ut den otryggheten mot andra barn i skolan.

Av intervjuer med elevhälsan och elever framgår vidare att det skiljer sig åt om personal tar tag i de situationer som av eleverna upplevs som otrygga eller inte. Elever uppger att många vuxna tar tag i det som sker, men inte alla. En elev säger exempelvis att det finns rastvakter som inte låtsas se de bråk som sker även om eleverna förstår att rastvakten sett vad som skett. En annan elev säger att om det sker något otryggt så kan det hända att lärare som inte arbetar på högstadiet säger att de inte tar hand om sådant som händer elever på högstadiet. En representant för elevhälsan säger att det är olika om de vuxna på skolan ingriper vid incidenter eller inte. Rektorn uppger att han tror att all personal på skolan förstår vikten av att ingripa. Han uppger vidare att det kan vara så att viss personal kan vara osäkra på hur de ska göra om det händer saker. Rektorns bild är att de allra flesta av personalen säger till om det händer något mellan elever. Rektorn uppger vidare att det antagligen också förekommer att personal vänder bort blicken och inte ingriper. Rektorn uppger också att vissa lärare väljer bort att rastvakta. Ledningen agerar då det händer, men det är ett problem.

Skolinspektionen utredning gällande studiero

Av utredningen framgår att åtgärder har vidtagits för att förbättra studieron vid skolan men att elever enligt genomförd brukarenkät fortfarande upplever att de inte kan arbeta i lugn och ro på lektionerna. Skolan har bland annat fortsatt arbetet med att implementera en lektionsstruktur med tydlig början och slut på lektioner, fasta placeringar för eleverna i klassrummen samt gett handledning till lärare. Skolan har även genomfört några nya åtgärder. Bland annat har schemaförändringar genomförts så att de tidigare långa lektionspassen kortats ned, ett annat exempel är att skolan infört regler kring elevernas mobiltelefonanvändande. Av huvudmannens redovisning framgår att resultaten av de vidtagna åtgärderna ska utvärderas löpande genom samtal med elevrådet samt genom stadens brukarundersökning och skolans egen trygghetsenkät. Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök har skolan

genomfört stadens brukarundersökning (vårterminen 2019). Av resultaten från brukarundersökningen framgår bland annat att andelen elever i årskurs 5 som gett ett positivt svar på påståendet *Jag kan arbeta i lugn och ro på lektionerna* är 35 procent. Detta är ett mer positivt resultat än för föregående läsår då andelen var 23 procent. Samtidigt är resultatet betydligt lägre än den genomsnittliga andelen elever i årskurs 5 i kommunen som angett ett positivt svar på påståendet (56 procent). Vidare framgår att andelen pojkar för årskurs 5 som svarat positivt på påståendet endast är 13 procent. Det framgår även att endast 7 procent av eleverna som besvarat enkäten för årskurs 8 gett ett positivt svar på motsvarande påstående, resultatet är en markant försämring mot föregående läsår då andelen var 40 procent. Resultatet för årskurs 8 är vidare betydligt lägre än den genomsnittliga andelen elever i årskurs 8 i kommunen som angett ett positivt svar på påståendet (44 procent). Rektorn uppger gällande resultaten att det är allvarligt om elever uppfattar studieron så och att det är uppenbart att skolan behöver arbeta vidare med studieron. Vidare uppger rektorn att enligt skolans egen enkät, som genomförts under höstterminen 2019, så har elevernas upplevelse av studieron förbättrats. Rektorn uppger att förbättringen framför allt gäller eleverna som vårterminen 2019 gick i årskurs 8.

Även av intervju med rektorn, representanter för elevhälsan och elever framgår att det fortsatt varierar om det är studieron eller inte på skolans lektioner. Det framgår även att variationen bland annat beror på vilken lärare som håller i lektionen. Rektorn uppger att när han går runt på lektioner är det vissa lektioner där det är studieron och vissa lektioner där det inte är studieron. Studieron kan knytas till vissa lektioner och till undervisande lärare snarare än till en viss elevgrupp. En representant för elevhälsan säger att studieron för klasserna på skolan är väldigt varierande, den varierar utifrån vilken lärare som håller i aktuell lektion. På vissa lektioner är det totalt kaos och på vissa lektioner är det mycket lugnt. En annan representant för elevhälsan uppger att studieron i respektive klass hänger samman med lärarens ledarskap och intresse, representanten uppger att detta med lärarnas ledarskap i klassrummet är något som skolan ska jobba med, men att detta arbete ännu inte satt igång. En representant säger att studieron är bättre på lågstadiet och sämre på högstadiet. Elever på högstadiet ger i intervjuer olika exempel på störningsmoment i undervisningen. En elev säger att elever springer runt och skriker, pratar och dansar. En elev säger att det kan vara elever från andra klasser som kommer in och skriker och stör på lektioner. Två elever säger att andra elever som kommer sent till lektionerna och som skriker och leker när de kommer in, påverkar deras arbetsro negativt och att det händer på nästan alla lektioner. Av utredningen framgår att den bristande studieron ger konsekvenser för eleverna. En representant för elevhälsans medicinska kompetens uppger att det finns elever som undviker vissa lektioner och skolkar

för att det inte är studiero. Representanten uppger att andra konsekvenser för eleverna på skolan som inte har studiero exempelvis är magont och huvudvärk. En lärare uppger att de elever som drabbas av den dåliga studieron är de lugna eleverna. En elev berättar i intervjun med elever från mellanstadiet att hen tycker att det är svårt att både lyssna på alla som pratar och stökar, samtidigt som hen också ska göra sin egen skoluppgift, det går inte, säger eleven. En annan elev från mellanstadiet berättar att hen har svårt att koncentrera sig när hen ska läsa eftersom det är så pratigt i klassrummet. I intervjuerna med elever på högstadiet säger flera elever att arbetsron påverkar deras studieresultat negativt. En elev i årskurs 9 säger att hen jobbar på, men att det är svårt att komma ihåg saker för att det är så dålig arbetsro, en annan elev säger att hen inte lär sig så mycket i skolan för att arbetsron inte är bra men att eleven pluggar hemma.

Skolinspektionens utredning gällande arbetet mot kränkande behandling

Skolinspektionens utredning visar att elevernas upplevelse av kränkande behandling inte alltid anmäls till rektorn. Rektorn uppger att skolan arbetat med att förtydliga att de kränkningar som sker ska anmälas, skolan har även arbetat med att förtydliga var gränsen går för vad som är en kränkning. Rektorns bild är nu att det är fler som utför den arbetsuppgiften som de ska. Rektorn uppger vidare att han är övertygad om att det finns fall av kränkande behandling som inte anmäls. En representant för elevhälsan uppger att all personal inte förstått att de behöver anmäla de kränkningar som sker, hen uppger att det kan behöva tydliggöras att det är den som ser incidenten som ska skriva ned den. Representanten uppger vidare att personalen gör olika kring anmälan om kränkande behandling beroende på vilken chef de har. De som arbetar på lågstadiet är bättre på att anmäla den kränkande behandling som sker än de som arbetar på mellanstadiet och högstadiet. En representant säger att skojbråk, olämpligt språkbruk och kränkande ord inte anmäls i den utsträckning som det skulle behöva göras. Representanten uppger vidare att personal är bättre på att anmäla slagsmål än andra kränkningar. En representant för elevhälsan säger att det är tydligt att alla ska skriva incidentrapporter men att alla gör det vågar hen inte svara på. Av intervju med lärare framgår att det är många lärare som inte anmäler den kränkande behandling som sker för att de inte har tid att skriva. Det framgår vidare att rektor sagt till lärare att det är viktigt att lärarna skriver ned de kränkningar som sker och att det är bättre att personalen skriver ned något kort än att det inte blir av alls. En lärare uppger att de incidenter som sker nu i större utsträckning börjar komma till ledningens kännedom.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Stockholms stad uppfyller inte de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten vid Hässelbygårdsskolan och föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen bedömer vidare att det finns skäl att förena föreläggandet med vite. Skolinspektionen har, som framgått, vid tillsynen av Hässelbygårdsskolan konstaterat allvarliga brister i verksamheten när det gäller arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd samt trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling. Brister inom aktuella områden har vidare förelegat under en längre tid och detta trots att Skolinspektionen i beslut den 21 december 2018 (dnr 43-2018:6530) har förelagt huvudmannen att åtgärda brister inom aktuella områden. Skolinspektionen bedömer att bristerna i flera delar är sådana att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Skolinspektionen vill framhålla att en av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö (prop. 2009/10:165 s. 319).

I ärendets slutliga handläggning har även utredarna Anders Gullberg och Johan Westerling Kalla samt avdelningsjuristen Tove Björnheden deltagit.

X Tommy Lagergren

X Anne-Charlotte Ramsthaler

Beslutsfattare

Signerat av: Tommy Lagergren

Föredragande

Signerat av: Anne-Charlotte Ramsthaler

Hur man överklagar, se bilaga 1

Beslut

2019-12-18

26 (27)

Dnr 43-2018:6530

Bilagor

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm eller lämnas till Skolinspektionen på Sveavägen 159 i Stockholm.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges.